SISÄMINISTERIÖ
Pelastusosasto
Erityisasiantuntija
Linda Viitala

Lausunto
13.11.2019

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI PELASTUSLAIN MUUTTAMISESTA JA ERÄIKSI MUIKSI LAEIKSI (HE 59/2019 vp)

Esityksen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavan pelastuslakia, Pelastusopistosta annettua lakia, palosuojelurahastolakia sekä hätäkeskustoiminnasta annettua lakia.

Viittaukset hallintolainkäyttölakiin sekä valituslupaa koskevat säännökset

Pelastuslain, Pelastusopistosta annetun lain ja Palosuojelurahastolain muutoksenhakusäännöksissä olevat viittaukset hallintolainkäyttölakiin ehdotetaan muutettavan viittauksiksi lakiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa korvaa voimassa olevan hallintolainkäyttölain 1.1.2020 alkaen.

Muutoksenhakukielto korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Pelastusopistosta annetun lain mukaan hallinto-oikeuden päätökseen asiassa, joka koskee opiskelijaksi ottamista, opiskeluoikeuden menettämistä tai keskeyttämistä, opiskelijan erottamista, opiskelijan asumisoikeuden menettämistä asuntolassa tai kirjallista varoitusta, ei saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Oikeusministeriö on esittänyt sisäministeriölle, että se pitää perusteltuna valituskiellon poistamista ja jatkovalituksen kytkemistä valituslupaan.

Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa hallinto-oikeuden päätökseen edellä mainituissa asioissa saisi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa säädetään. Muutos vastaisi Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain sääntelyä. Muutos parantaisi opiskelijoiden oikeusturvaa ja yhdenvertaisuutta. Ehdotettu sääntely saattaa lisätä korkeimmalle hallinto-oikeudelle tehtävien valituslupahakemusten määrää lukumääräisesti vähän.

Viittaukset kumottuun henkilötietolakiin ja arkaluonteisten tietojen käsitteeseen

Pelastuslain 91 §:ssä säädetään toimenpiderekisteristä, joka on henkilörekisteri pelastustoimen seurantaa ja kehittämistä varten. Pykälän 5 momentin mukaan rekisterissä olevat tiedot saadaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tieteellistä tutkimusta varten viranomaisille, tutkimuslaitoksille ja tutkijoille siten,

että luovutettavat tiedot eivät sisällä arkaluonteisia henkilötietoja. Käsite arkaluonteiset henkilötiedot määritellään henkilötietolaissa, joka on kumottu.

Säännöstä ehdotetaan muutettavan siten, että käsite arkaluonteiset henkilötiedot korvattaisiin viittauksella EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa (=*erityiset henkilötietoryhmät*) ja 10 artiklassa (=*rikostuomiot, rikkomukset*) tarkoitettuihin tietoihin sekä tietoihin henkilön sosiaalihuollon tarpeesta tai hänen saamistaan sosiaalihuollon palveluista, tukitoimista ja muista sosiaalihuollon etuuksista. Muutoksen tarkoituksena olisi säilyttää säännös tulkintasisällöllisesti muuttumattomana.

Pelastuslain 91 §:n 7 momentin mukaan henkilötieto tulee poistaa toimenpiderekisteristä viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon tallentamisesta. Arkaluonteisista tiedoista terveydentilaa tai rikollista tekoa kuvaavat tiedot tulee kuitenkin poistaa viimeistään kahden vuoden kuluttua.

Säännöstä ehdotetaan muutettavan siten, että tiedot, jotka rekisteristä tulisi poistaa kahden vuoden kuluessa niiden tallentamisesta laajenisivat koskemaan kaikkia niitä henkilötietoja, joita ei saa luovuttaa viranomaisille, tutkimuslaitoksille ja tutkijoille tieteellistä tutkimusta varten (*ks. edellä 91 §:n 5 mom.*). Toimenpiderekisteriin tallennettavia arkaluonteisia tietoja ovat lähinnä tulipalossa kuollutta tai vakavasti loukkaantunutta koskevat tiedot.

Hätäkeskustoiminnasta annetun lain 16 §:n 4 momentin säännös, jonka mukaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, ehdotetaan kumottavan. Henkilötietojen käsittelyyn hätäkeskustoiminnassa sovelletaan tietosuojaa koskevaa yleislainsäädäntöä eikä asiaa koskeva informatiivinen säännös ole välttämätön.

Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2020.

Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä sisäministeriössä. Valmistelun aikana järjestettiin lausuntokierros. Lausunto pyydettiin oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sisäministeriön poliisiosastolta, opetus- ja kulttuuriministeriöltä, Tietosuojavaltuutetun toimistolta, Pelastusopistolta, Hätäkeskuslaitokselta, aluehallintovirastoilta ja pelastuslaitoksilta. Lausuntokierroksen yhteydessä luonnos hallituksen esitykseksi on toimitettu valtioneuvoston kansliaan lainsäädännön arviointineuvostolle.

Lausunnon antoivat oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, sisäministeriön poliisiosasto, tietosuojavaltuutettu, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto sekä Helsingin, Varsinais-Suomen ja Satakunnan pelastuslaitokset. Esitysluonnosta muutettiin oikeusministeriön lausunnon pohjalta siten, että pelastuslain 91 §:n 5 momentissa lueteltuihin tietoihin, joita ei saa luovuttaa viranomaisille, tutkimuslaitoksille ja tutkijoille tieteellistä tutkimusta varten, lisättiin lausunnoille lähetetystä versiosta poiketen tiedot henkilön

sosiaalihuollon tarpeesta tai hänen saamista sosiaalihuollon palveluista, tukitoimista ja muista sosiaalihuollon etuuksista. Oikeusministeriö toi esille, että kyseiset tiedot ovat valtiosääntöisesti arkaluonteisia henkilötietoja, joiden käsittelystä ja luovuttamisesta on perustuslakivaliokunnan tulkintalinjan mukaisesti säänneltävä täsmällisesti ja tarkkarajaisesti.